

Имплементација Кодекса праксе
европске статистике у Републичком
заводу за статистику Републике
Српске – самооцјена и будуће
активности

Садржај

Увод	4
I Мисија Републичког завода за статистику.....	5
II Визија	5
III Вриједности	5
IV Аспект квалитета у провођењу текућих и планирању будућих статистичких активности	6
V Додатне информације и улазни документи	6
VI Главна полазишта у процесу управљања квалитетом	7
1. Јачање професионалне независности и овлашћења за прикупљање података	8
1.1. Професионална независност	8
1.2. Овлашћење за прикупљање података.....	11
2. Уравнотежено задовољавање потреба корисника и давалаца података	13
2.1. Поштивање статистичке повјерљивости у складу са националним законодавством и међународним стандардима и праксом.....	13
2.2. Осигуравање непристрасности и објективности унутар система званичне статистике.....	15
2.3. Умјерено оптерећење давалаца података	17
2.4. Релевантност статистике у погледу потреба корисника	19
3. Квалитет статистичких производа и услуга се оцјењује за већину статистичких истраживања и објављује на корисницима разумљив начин	20
3.1. Преданост квалитету.....	20
3.2. Тачност и поузданост	21
3.3. Правовременост и тачност објаве	22
3.4. Усклађеност и упоредивост	23
3.5. Доступност и јасноћа	24
4. Побољшање поступака обраде статистичких података у циљу постизања квалитета и дјелотворности	27
4.1. Адекватност ресурса	27
4.2. Добра методологија.....	28
4.3. Одговарајуће статистичке процедуре	29
4.4. Ефикасно коришћење средстава	31
5. Посвећеност свих запослених вриједностима квалитета, цјеложивотном учењу и даљњем усавршавању	32
5.1. Промоција концепта квалитета и значаја Кодекса обухвата све запослене.....	32
5.2. Запослено особље се систематски образује за подручје свога рада или за могућу замјену радног мјеста с циљем осигуравања већег квалитета у свим фазама процеса статистичког истраживања.....	33
5.3. Праћење развоја у подручју статистичке методологије и размјене добре праксе је омогућено за све запослене на једноставан начин.	33
Прилог 1: Кодекс праксе европске статистике	34
Литература	42

Увод

Након усвајања Кодекса праксе европске статистике (*European Statistics Code of Practice*) од стране Одбора Европског статистичког система, осигуравање високог квалитета статистичких производа и услуга постало је важан задатак како националних статистичких институција Европског статистичког система (ЕСС) тако и статистичких институција земаља кандидата и потенцијалних кандидата за чланство у Европској унији.

Стратешки развој званичне статистике Републике Српске усмјерен је ка хармонизацији легислативе, статистичких стандарда и добре праксе са земљама Европске уније. Главни носилац активности овог развоја је Републички завод за статистику Републике Српске (у даљем тексту: Завод). У намјери да изрази своју чврсту одређеност за предузимање свих потребних мјера и активности на путу ка постизању пуне усклађености са Кодексом праксе европске статистике као и усклађености на пољу примјене система управљања укупним квалитетом, Завод је припремио документ „Имплементација Кодекса праксе европске статистике у Републичком заводу за статистику Републике Српске – самооцјена и будуће активности“.

Документ је израђен у виду акционог плана дјеловања Завода, с намјеном да подржи процес развоја и обезбиједи оквир за оцјену и надзирање квалитета статистике Републике Српске, према утврђеним критеријумима квалитета Европског статистичког система. У документу су приказани налази самооцјене усклађености статистике Републике Српске са начелима Кодекса и планиране активности побољшања, неопходне за постизање пуне усаглашености и примјене система управљања квалитетом.

I Мисија Републичког завода за статистику

Мисија Републичког завода за статистику је пружање поузданих, квалитетних, разумљивих, правовремених и међународно упоредивих статистичких података које задовољавају потребе доносилаца одлука, истраживача и осталих домаћих и страних корисника и одражавају стање и промјене у економском, демографском и социјалном подручју, подручју животне средине и природних ресурса.

Прикупљање, обрада, анализа и дисеминација статистичких података и података врши се на основу статистичких стандарда и савремене технологије, уз заштиту статистичке повјерљивости, оптимално коришћење ресурса и разумно оптерећење давалаца података.

II Визија

Републички завод за статистику је јачањем својих стручних и инфраструктурних капацитета и усвајањем и примјеном најбоље статистичке праксе постигао потпуну усклађеност са међународним статистичким стандардима и начелима Кодекса праксе европске статистике, поштујући фундаменталне вриједности као што су стручност, независност, непристрасност и отвореност. Корисницима се под једнаким условима пружају релевантне и висококвалитетне статистичке податке и услуге, а оптерећење давалаца података је на разумном нивоу и пропорционално је потребама корисника.

III Вриједности

Вриједности Републичког завода за статистику су: професионална независност, објективност, корисничка оријентација, преданост квалитету, статистичка повјерљивост, тимски рад и стално усавршавање запослених.

Вриједности су кључне водилге које имају дугорочни утицај и служе провођењу мисије. Међусобно повјерење свих учесника у овом процесу (корисника података, давалаца података и произвођача статистике) је изузетно важно и неопходно. Независност институција и струке је гаранција очувања повјерења у статистички систем. Знање, искуство, заједнички рад, поштивање приватности, квалитет и доступност корисницима су вриједности које битно утичу на задовољство корисника и запослених. Професионална независност се мора јачати сталним усавршавањем запослених.

IV Аспект квалитета у провођењу текућих и планирању будућих статистичких активности

Полазећи од Кодекса праксе европске статистике као концептуалног оквира квалитета, у провођењу текућих и планирању будућих активности Завод ће развијати систематски и стандардизован приступ квалитету, узимајући у обзир сљедеће стубове квалитета:

- Задовољавање потреба корисника и давалаца података,
- Развој људских ресурса и
- Континуиран рад на побољшању квалитета статистичких производа и услуга.

За управљање овим стубовима квалитета потребан је савремен приступ руковођења на свим нивоима, који мора узети у обзир:

- уравнотежено задовољавање потреба различитих интересних група (корисника, давалаца података, запослених и друштва у цјелини),
- важност процјене садашњих и предвиђање будућих потреба корисника као најважнијих оцјењивача квалитета,
- понашање руководства, које значајно утиче на културу управљања организацијом,
- пуно разумијевање и транспарентност свих процеса те начин комуникације с околином и међу запосленима,
- побољшање квалитета пословања, које је повезано са културом сталног учења, иновација и развоја,
- добре односе с партнерима и
- поштивање статистичке повјерљивости и заштите података у складу са законодавством, стандардима и добром праксом.

V Додатне информације и улазни документи

Одбор Европског статистичког система је 28. септембра 2011. године усвојио ревидирани Кодекс праксе европске статистике, намијењен даљем систематском побољшању квалитета званичне европске статистике и, с тим у вези, повећању повјерења у статистику од стране корисника и давалаца података. Петнаест начела Кодекса (повезаних у радни оквир: 1. институционално окружење – квалитет структуре, 2. статистички процеси – квалитет процеса и 3. статистички резултати – квалитет производа) настало је на основу постојећих међународних стандарда и декларације квалитета Европског статистичког система.

Завод је предвиђен да у наредном периоду у потпуности примијени Кодекс праксе европске статистике, а добар дио препорука је већ уграђен у постојећу легислативу и праксу. Примјена Кодекса покренула је у Заводу припрему одговарајућих докумената подршке активностима које ће бити дефинисане у програмима и плановима за њихово провођење у наредном периоду.

Предузимању ових активности ће свакако од велике помоћи бити документи Европске статистичке канцеларије (Еуростат) („*ESS Handbook for Quality Reports*“ – *EHQR*, „*ESS Handbook on Data Quality Assessment Methods and Tools*“ – *DatQAM* и „*ESS Standard for Quality Reports*“ – *ESQR*) у којима се дефинишу и разрађују различите компоненте квалитета статистичких резултата и процеса. Намјена ових докумената је и да промовишу хармонизовани извјештај о квалитету који олакшава поређење статистичких резултата и процеса између земаља чланица Европског статистичког система.

У провођењу активности развоја и примјене система управљања квалитетом статистичких производа и услуга, Завод ће се водити европском дефиницијом квалитета статистике чије су основне димензије: релевантност, тачност, правовременост, тачност објаве, доступност и јасноћа, упоредивост и усклађеност.

VI Главна полазишта у процесу управљања квалитетом

На основу поштивања петнаест начела Кодекса, дефинисано је пет стратешких циљева управљања квалитетом које треба остварити у наредном периоду, и то:

1. Јачање професионалне независности и овлашћења за прикупљање података
2. Уравнотежено задовољавање потреба корисника и давалаца података
3. Квалитет статистичких производа и услуга се оцјењује за већину статистичких истраживања и објављује на корисницима разумљив начин
4. Побољшање поступака обраде статистичких података у циљу постизања квалитета и дјелотворности
5. Посвећеност свих запослених вриједностима квалитета, цјеложивотном учењу и даљем усавршавању

Сваки од пет планираних циљева у наставку је представљен у оквиру подциљева, који слиједи начела Кодекса праксе. Изузетак је пети циљ, који није покривен начелима Кодекса, али је с аспекта побољшања квалитета од великог значаја за Завод. Сваки подциљ је састављен из:

1. **показатеља**, који су битни за праћење остваривања одређеног циља и
2. **активности**, које се већ проводе (налази самооцјене усклађености) или ће бити предузете за остваривање одређеног циља.

Пред Заводом је огромна обавеза да, у што скорије вријеме, у интересу производње поуздане, релевантне и међународно упоредиве статистике учини све што је потребно да у пуном капацитету прихвати све смјернице и препоруке које су изнесене у овом документу. Јасно је да пред свим актерима који су укључени у производњу статистике Републике Српске стоји велика одговорност да у наредном периоду учине максималан напор да одговоре потребама домаћих и страних корисника статистичких података.

1. Јачање професионалне независности и овлашћења за прикупљање података

Подциљеви у оквиру овог циља су:

1. Јачање професионалне независности
2. Јачање овлашћења за прикупљање података

1.1. Професионална независност¹

Професионална независност статистичких институција од осталих политичких, регулаторних и управних одјела и тијела, те субјеката из приватног сектора осигурава вјеродостојност статистике Републике Српске.

Показатељ	Активност
1. Независност националних статистичких установа и Еуростата од политичког и било каквих других спољних утицаја на развој, производњу и дисеминацију статистике утврђена је законом и осигурана за остале статистичке институције.	<p>Закон о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 85/03) одређује правни оквир за производњу, дисеминацију и организацију статистике у Републици Српској.</p> <p>Професионална независност и техничка аутономија Завода утврђени су Законом о статистици Републике Српске, у члану 17, ставови 6, 7 и 8.</p> <p>Став 6 овог члана утврђује да су Завод и овлашћени органи и организације независни у производњи статистике из свог дјелокогруга.</p> <p>У ставу 7 се наводи да приликом реализације Програма, особље Завода неће примати или тражити упутства од других државних органа, политичких странака, или других интересних група.</p> <p>У ставу 8 стоји да ће органи власти и друге интересне групе поштовати принципе утврђене овим Законом и неће вршити утицај на особље Завода приликом обављања њихових задатака.</p>
2. Руководиоци националних статистичких установа и Еуростата, те руководиоци осталих статистичких институција имају довољно висок хијерархијски положај који им омогућава приступ политичким тијелима и тијелима јавне управе. Ови руководиоци су на највишем нивоу стручне способности.	<p>Хијерархијски положај директора Завода је на веома високом нивоу и омогућава приступ политичким и административним тијелима.</p> <p>Према Уредби о категоријама и звањима државних службеника, члан 4, став 1, тачка б („Службени гласник Републике Српске“, бр. 18/09), радно мјесто директора Завода разврстано је у прву категорију, у рангу са помоћником министра.</p> <p>Стручне квалификације директора Завода прописане су Правилником о организацији и систематизацији радних мјеста у Републичком заводу за статистику.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Измјенама и допунама Закона о статистици Републике Српске треба да се предвиде одредбе које ће јасно дефинисати овлашћења, обавезе и одговорности директора у циљу извршења мандата Завода.</p>

¹ У складу са 1. начелом Кодекса праксе европске статистике

<p>3. Руководиоци националних статистичких установа и Еуростата, те руководиоци осталих статистичких институција одговорни су да осигурају да се статистика развија, производи и дисеминира независно.</p>	<p>Професионална независност Завода у развоју, производњи и дисеминацији статистике утврђена је чланом 17 Закона о статистици Републике Српске. Поред ставова 6, 7 и 8 овог члана, поменутих код показатеља 1.1.1, у ставу 2 се наводи да статистика Републике Српске има за циљ да што објективније прикаже стварно стање, да се дистрибуција података изврши на неутралан и непристрасан начин, као и да се испоштује право грађана на приступ јавним информацијама.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Измјене и допуне Закона о статистици Републике Српске предвидјеће одредбе које ће јасно дефинисати овлашћења, обавезе и одговорности директора у циљу извршења мандата Завода.</p>
<p>4. Руководиоци националних статистичких установа и Еуростата, те руководиоци осталих статистичких институција једини су одговорни за доношење одлука о статистичким методама, стандардима и процедурама, те о садржају и времену објављивања статистика.</p>	<p>Закон о статистици не предвиђа експлицитно да директор Завода има искључиву надлежност за доношење одлука о статистичким методама, стандардима, процедурама, о садржају и времену објављивања статистика.</p> <p>Међутим, чланом 6 овог Закона регулисано је да Завод утврђује методологију и стандарде за реализацију Програма на нивоу Републике Српске, а да овлашћени органи и организације утврђују методологију и стандарде за производњу статистике из своје надлежности, по претходно прибављеној сагласности Завода.</p> <p>У члану 17, став 7, Закона се наводи и да је особље Завода независно у вршењу селекције извора података, статистичких метода и процедура, те у утврђивању садржаја и форме дистрибуције података, и обезбјеђивању заштите повјерљивих података.</p> <p>Према члану 21 Закона о статистици Републике Српске, резултате производње статистике објављује Завод, односно овлашћени органи и организације, а у складу са програмом обраде и објављивања.</p> <p>Завод и овлашћени органи и организације дужни су, у складу са чланом 23 Закона да планове и начин објављивања статистичких података и информација из свог дјелокруга међусобно усклађују, примјењујући стандарде за објављивање података и информација.</p>
<p>5. Статистички програми рада се објављују, а периодични извјештаји описују остварени напредак.</p>	<p>Како је утврђено чланом 9. Закона о статистици Републике Српске, нацрт Статистичког програма и Плана рада припрема Завод у сарадњи са овлашћеним органима и организацијама. Статистички програм доноси Народна скупштина Републике Српске, на приједлог Владе Републике Српске, сваке године, за период од четири године. План рада доноси Влада на приједлог Завода, а доноси се за сваку календарску годину.</p> <p>У складу са чланом 14, Закона о статистици Републике Српске, Завод, у сарадњи са овлашћеним органима и организацијама, у року од три мјесеца од истека календарске године, подноси Влади извјештај о извршењу Плана рада, који се објављује након разматрања. Извјештај садржи и информације о резултатима статистичке производње, степену реализације и проблемима у реализацији Плана рада.</p>

	<p>Статистички програм, годишњи план рада и извјештај о раду објављују се на веб страницама Завода и доступни су широкој јавности.</p>
<p>6. Статистичка саопштења се јасно разликују и издају независно од политичких ставова.</p>	<p>Статистичка саопштења и друге публикације која издаје Републички завод за статистику јасно се разликују, њихов садржај прописан је Статистичким програмом и Планом рада за текућу годину, а изглед и структура прописани су Упутством за израду публикација. Сва статистичка саопштења садрже званични логотип Завода, кратак коментар података и најважнија методолошка објашњења, дио са табеларним и/или графичким приказом података те име аутора саопштења као и име директора Завода.</p> <p>Статистичка саопштења не садрже никакве политичке коментаре што прописује и члан 17, став 1 Закона о статистици Републике Српске који обавезује Завод на примјену принципа непристрасности, поузданости, транспарентности, правремености, професионалне независности и статистичке повјерљивости, а у циљу обезбјеђења квалитета статистичких података и очувања повјерења јавности у податке.</p>
<p>7. Националне статистичке установе и Еуростат, те остале статистичке институције када је то примјерено јавно се изјашњавају о статистичким питањима, укључујући критике и злоупотребу статистике.</p>	<p>У Одјељењу за израду статистичких публикација и публикационих база података редовно се проводе активности праћења, архивирања (press-clipping) и вођења евиденције о објављивању података Завода у штампаним и електронским медијима.</p> <p>Свака погрешна или необјективна интерпретација или презентација статистичких података као и неоснована критика се евидентира и анализира у сарадњи са аутором и руководиоцем одјељења које је произвело податке или израдило коментар, на основу чега се доноси приједлог за упућивање демантија. Коначну одлуку о упућивању демантија доноси директор Завода, а деманти се упућује у виду званичног дописа.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Измјенама и допунама Закона о статистици Републике Српске треба да се предвиди одредба која ће јасно да дефинише право Завода да јавно реагује у случајевима погрешног тумачења или злоупотребе статистичких података које производи.</p> <p>Израда интерног документа о процедури за упућивање демантија.</p>
<p>8. Именовање руководиоца националних статистичких установа и Еуростата, те осталих статистичких институција темељи се искључиво на стручној компетентности. Разлози на основу којих се руководиоци могу разријешити дужности одређени су правним оквиром. То не могу бити разлози који нарушавају стручну и научну независност.</p>	<p>Садашњи Закон о статистици Републике Српске не укључује одредбе о процедурама постављања и разрешења директора Завода. Ова материја је уређена чланом 26 Закона о државним службеницима ("Службени гласник Републике Српске", бр. 118/08 и 117/11).</p> <p>Избор директора Завода за статистику врши се путем јавног конкурса, а на основу високих стручних квалификација и радног искуства на руководећим пословима које предвиђа Правилник о организацији и систематизацији радних мјеста. Поступак јавног конкурса води Агенција за државну управу Републике Српске, а постављање врши Влада на приједлог Агенције, на период од 5 година с могућношћу обнове мандата (члан</p>

	<p>26, став 2 Закона о државним службеницима).</p> <p>Будуће активности: Поред горе поменуте регулативе, измјенама и допунама Закона о статистици Републике Српске треба да се предвиди одредба која ће дефинисати процедуре постављања и разрјешења директора Завода, а у циљу јачања институционалног обезбјеђења професионалне независности Завода.</p>
--	---

1.2. Овлашћење за прикупљање података²

Статистичке институције имају јасна правна овлашћења за прикупљање података за потребе европске статистике. Управна тијела, предузећа и домаћинства те јавност у цјелини могу се приморати законским путем, а на захтјев статистичких институција, да дозволе приступ подацима и да их прослиједи за потребе статистике Републике Српске.

Показатељ	Активност
<p>1. Овлашћења статистичких институција да прикупљају податке потребне за развој, производњу и дисеминацију европске статистике утврђена су законом.</p>	<p>Завод има јасна правна овлашћења за прикупљање података потребних за реализацију Статистичког програма и Плана рада.</p> <p>Чланом 4, став 1, Закона о статистици Републике Српске утврђено је да је Републички завод за статистику надлежни орган за послове статистике.</p> <p>Такође, у члану 8, став 1, Закона стоји да је извјештајна јединица дужна да Заводу или лицу које је он овластио, у одређеном року и без накнаде, обезбиједи потпуне и тачне податке о појавама које су, на основу овог закона, утврђени као потребни за производњу статистике и да им омогући провјеравање датих података.</p> <p>Будуће активности: Измјенама и допунама Закона о статистици Републике Српске треба да се предвиди измјена члана 4, става 1 постојећег Закона на начин да се детаљније дефинише шта су то послови статистике (прикупљање, обрада, дисеминација).</p>
<p>2. Статистичким институцијама је законом дозвољено да користе административне податке у статистичке сврхе.</p>	<p>Односи између Завода и овлашћених органа и организација који могу да буду власници административних извора, уређени су чланом 22 Закона о статистици Републике Српске. У овом члану се наводи да су Завод и овлашћени органи и организације дужни да међусобно сарађују и размјењују расположиве податке и информације ради формирања и одржавања статистичких база података, регистара, банке агрегираних статистичких података и других заједничких садржаја којима се употпуњује јединство статистичког система и обезбјеђују подаци за кориснике, размјену информација и међународна поређења.</p> <p>Завод континуирано истражује могућности побољшања коришћења административних извора у статистичке сврхе. Завод је склопио споразуме о сарадњи са више</p>

² У складу са 2. начелом Кодекса праксе европске статистике

	<p>институција које су власници административних извора.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Измјенама и допунама Закона о статистици Републике Српске треба да се предвиди одредба која би експлицитно омогућила Заводу коришћење података из свих административних извора Републике Српске у статистичке сврхе.</p>
<p>3. На основу правног акта, статистичке институције могу изнудити одзив потребан за статистичка истраживања.</p>	<p>Поред члана 8, став 1, Закона о статистици Републике Српске који утврђује обавезу извјештајне јединице да Заводу или лицу које је он овластио, у одређеном року и без накнаде, обезбиједи потпуне и тачне податке, чланови 30 и 31 Закона предвиђају новчане казне за правне субјекте и физичка лица уколико на вријеме не доставе тражене податке, или доставе непотпуне или нетачне податке или онемогуће провјеравање достављених података.</p> <p>Законом предвиђена могућност санкција у пракси се не користи, већ се користи метода директног контактирања извјештајних јединица и слање подсјетника.</p>

2. Уравнотежено задовољавање потреба корисника и давалаца података

Подциљеви у оквиру овог циља су:

1. Поштивање статистичке повјерљивости у складу са националним законодавством и међународним стандардима и праксом
2. Осигуравање непристрасности и објективности
3. Умјерено оптерећење давалаца података
4. Релевантност статистике у погледу потреба корисника

2.1. Поштивање статистичке повјерљивости у складу са националним законодавством и међународним стандардима и праксом.³

Тајност давалаца података (домаћинстава, предузећа, управних јединица и осталих изјештајних јединица), повјерљивост информација које пружају и њихова употреба искључиво у статистичке сврхе загарантовани су у потпуности.

Показатељ	Активност
1. Статистичка повјерљивост загарантована је законом.	<p>У члану 17, став 1 Закона о статистици Републике Српске принцип статистичке повјерљивости експлицитно је наведен као принцип који ће се примјењивати у организовању и производњи статистике, а у циљу обезбјеђења квалитета статистичких података и очувања повјерења јавности у податке. У Закону о статистици Републике Српске посебно поглавље (поглавље VIII) је посвећено повјерљивости података и заштити личних података. Чланови које садржи ово поглавље (чланови 25–29) дају дефиницију повјерљивих података и одређују мјере које предузима Завод и други овлашћени органи и организације како би осигурали заштиту повјерљивости података и онемогућили недозвољени приступ, објављивање и коришћење података.</p> <p>Члан 29 Закона о статистици Републике Српске утврђује да Завод, приликом обављања својих задатака утврђених овим законом дјелује у складу са Законом о заштити личних података Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“, 49/06 и 76/11).</p>
2. Запослени се приликом заснивања радног односа потписом обавезују да поштују законом предвиђену обавезу повјерљивости.	<p>Заштита повјерљивих података регулисана је интерним документом Завода – Правилником о заштити повјерљивих података. Правилником је утврђено да сваки запослени Републичког завода за статистику, без изузетка, појединачно потписује Изјаву о чувању и заштити тајности повјерљивих података. Ову изјаву дужна су да потпишу и трећа лица која по природи посла могу да дођу у додир са повјерљивим статистичким подацима. На основу ове изјаве или посебне клаузуле у уговору, трећа лица преузимају одговорност за чување тајности повјерљивих података у које су имали увид.</p>

³ У складу са 5. начелом Кодекса праксе европске статистике

	<p>Према члану 28, став 2, Закона о статистици Републике Српске, лица која приликом обављања својих послова могу имати приступ повјерљивим подацима, морају се придржавати одредби овог Закона и након што престану обављати своје функције.</p>
<p>3. Прописују се казне за свако намјерно кршење статистичке повјерљивости.</p>	<p>Према Закону о статистици Републике Српске, члан 32, став 2, примјениће се новчане казне за свако лице које има приступ повјерљивим подацима у обављању свога посла, а које незаконито и свјесно изађе у јавност са повјерљивим информацијама.</p>
<p>4. Запосленима су дате смјернице и упуте за заштиту статистичке повјерљивости у процесима производње и дисеминације. Политика повјерљивости доступна је јавности.</p>	<p>Обавеза Завода да примјењује заштиту достављених повјерљивих података заснива се на члану 27 и члану 28 Закона о статистици Републике Српске, што је наведено на статистичким обрасцима. С тим у вези, податке прикупљене у статистичке сврхе Завод не смије користити за друге намјене и објављивати као појединачне.</p> <p>Општи принципи и смјернице за заштиту повјерљивих података обезбијеђена су запосленима у оквиру интерног документа – Правилника о заштити повјерљивих података.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Израда документа са детаљним упутствима и смјерницама за заштиту повјерљивих података у току прикупљања, производње и дисеминације статистичких података.</p>
<p>5. Постоје физички, технолошки и организациони предуслови за заштиту безбједности и интегритета статистичких база података.</p>	<p>Интерни документ Завода, Правилник о заштити повјерљивих података, дефинише физичке, организационе и техничке мјере које се предузимају у циљу осигуравања заштите безбједности и интегритета статистичких података.</p> <p>За заштиту безбједности и интегритета података одговорно је посебно одјељење у оквиру сектора за ИТ и публикавање. Заштита података од неовлашћеног приступа обезбјеђује се у складу са сигурносном политиком Завода. Заштита података од уништења обезбијеђена је редовним узимањем резервне копије (<i>backup</i>) свих података (базе података, документи, е-mail кореспонденција). Подаци се чувају на магнетним тракама који су закључане у сефу, док се траке са мјесечним и годишњим <i>backup</i>-ом чувају на локацији изван Завода.</p>
<p>6. На спољне кориснике који приступају статистичким микроподацима у истраживачке сврхе примјењују се строги протоколи.</p>	<p>Правилник о заштити повјерљивих података дефинише процедуре за приступ статистичким микроподацима у истраживачке сврхе, а у складу са члановима 25–29 Закона о статистици Републике Српске и Законом о заштити личних података Босне и Херцеговине.</p> <p>Процедура приступа регулисана Правилником утврђује да микроподатке Завод може дати на основу захтјева корисника и то у начне и истраживачке сврхе, и у таквом облику да се ни на једном нивоу агрегираних података не могу препознати индивидуални подаци. О таквом захтјеву се са корисником закључује посебан уговор. Завод води евиденцију о намјенама за које се користе овакви подаци као и о њиховим корисницима.</p>

	Правилник дефинише стандардну документацију потребну за омогућавање приступа статистичким микроподацима.
--	--

2.2. Осигуравање непристрасности и објективности унутар система званичне статистике⁴

Статистичке институције развијају, производе и дисеминирају статистику Републике Српске поштујући научну независност на објективан, стручан и транспарентан начин, тако да се сви корисници третирају једнако.

Показатељ	Активност
1. Статистике се израђују на објективној основи која је одређена статистичким правилима.	<p>Примјена принципа објективности и непристрасности у производњи и дисеминацији статистичких података утврђена је Законом о статистици Републике Српске, члан 17, тачка 2, у којем се наводи да статистика Републике Српске има за циљ да што објективније прикаже стварно стање, да изврши дистрибуцију података на неутралан и непристрасан начин, као и да испоштује право грађана на приступ јавним информацијама.</p> <p>У Одјељењу за израду статистичких публикација и публикационих база података проводе се активности праћења, архивирања (press-clipping) и вођења евиденције о свим написима о раду и подацима Завода, објављеним у штампаним и електронским медијима.</p>
2. Избор извора података и статистичких метода, као и одлуке о дисеминацији статистике одређени су статистичким правилима.	<p>Чланом 5 Закона о статистици Републике Српске утврђено је да се при производњи статистике примјењују методологије и статистички стандарди усклађени са усвојеним стандардима Босне и Херцеговине као и основним начелима званичне статистике усвојеним од стране Комисије Уједињених нација. Такође, истим чланом је утврђено да овлашћени органи и организације који воде евиденције и регистре, а који могу да служе као извор података за производњу статистике, прибављају сагласност од Завода о методолошким основама вођења тих евиденција и регистара.</p> <p>Поред тога, од 2008. године дјелује и Одбор овлашћених произвођача статистике Републике Српске, а један од његових основних задатака је да предлаже мјере којима се обезбјеђује имплементација Основних начела званичне статистике и Кодекса праксе европске статистике.</p> <p>Одлуке о дисеминацији података доносе се искључиво на основу програма обраде и објављивања, што је утврђено чланом 21 Закона о статистици Републике Српске.</p>
3. Грешке пронађене у објављеним статистикама исправљају се и објављују у најкраћем могућем року.	<p>Начин поступања у случајевима исправке статистичких података или информација у издањима које публикује Завод описан је у Упутству за исправљање грешака у публикованим издањима.</p> <p>У документу су дате дефиниције типова грешака и утврђене су:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процедуре информисања и одлучивања о елиминацији грешака у публикованим издањима; - методе исправке грешака и поновног објављивања статистичких података или информација;

⁴ У складу са 6. начелом Кодекса праксе европске статистике

	<ul style="list-style-type: none"> - начини информисања корисника о грешкама и исправка грешака у публикованим издањима; - образац за јединствено исправљање статистичких података или информација (Образац биљешке о грешци).
<p>4. Подаци о методама и поступцима који се користе доступни су јавности.</p>	<p>На основу члана 17, тачка 4 Закона о статистици Републике Српске, Завод је обавезан да обезбиједи јавности информације које су потребне за процјену квалитета статистичких података, а посебно метода и начина на који су ти принципи испоштовани.</p> <p>У свим штампаним и електронским издањима Завода (статистичким саопштењима, тематским билтенима, Статистичком годишњаку), уз резултате објављују се и методологије истраживања.</p> <p>Будуће активности:</p> <p>У оквиру нове интернет странице Завода, планиран је посебан одјељак посвећен метаподацима (методологији, концептима, варијаблама).</p> <p>У плану је израда појединачних методолошких докумената и извјештаја о квалитету за сва истраживања.</p> <p>У току су активности на изради модела будућег система метаподатака.</p>
<p>5. Датуми и вријеме објављивања статистичких саопштења унапријед се објављују.</p>	<p>Рокови објављивања статистичких података налазе у годишњем Плану рада Завода који је доступан јавности на веб страници Завода.</p> <p>Прије завршетка текуће године, Завод припрема и на веб страници објављује годишњи Календар публикавања који садржи назив статистичког истраживања, референтни период и датум објављивања саопштења, односно публикације. Поред Календара, на веб страници Завода се објављују и најаве издања која слиједе у наредном мјесецу.</p> <p>Рокови достављања материјала за израду саопштења и публикација дефинисани су Правилником о објављивању публикација Републичког завода за статистику.</p> <p>Правилник (чланови 29–31) дефинише и процедуре у случајевима одступања датума објаве од датума утврђеног Календаром публикавања (раније или касније објављивање) и утврђује обавезу Завода да свако одступање унапријед најави на веб страници.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Измјенама и допунама Закона о статистици Републике Српске треба да се предвиди посебан члан који се односи на Календар објављивања резултата.</p> <p>У Правилнику о објављивању публикација Републичког завода за статистику треба да буде одређено стандардно дневно вријеме објављивања саопштења и публикација.</p>
<p>6. Унапријед се најављују битније ревизије или измјене методологија.</p>	<p>Будуће активности</p> <p>Израда Политике ревизије која ће дефинисати смјернице и принципе којих се треба придржавати приликом ревидирања већ објављених резултата статистичких истраживања.</p>

	<p>Ова политика треба да дефинише факторе који могу да доведу до ревизије података, да утврди типове ревизије, димензије анализе ревизије и опште и оперативне принципе политике ревизије. Овај документ треба да буде у складу са стратегијом дисеминације.</p> <p>Такође, у плану је израда документа који ће дефинисати упутства о изради, ревизији и одобравању методологија статистичких истраживања и поступку укидања статистичких истраживања.</p>
<p>7. Сви корисници имају једнак и истовремен приступ статистичким саопштењима. Сваки привилегован приступ прије објављивања омогућен неком вањском кориснику је ограничен, контролисан и објављен. Уколико дође до тога да подаци „процуре“, процедуре које се тичу ранијег приступа се ревидирају с циљем осигуравања непристраниости.</p>	<p>Тренутна пракса не познаје привилегован приступ резултатима статистичких истраживања.</p> <p>Сви корисници статистике имају једнак и истовремен приступ статистичким саопштењима и публикацијама, што је утврђено чланом 17, став 2 Закона о статистици Републике Српске.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Дефинисање процедуре за спречавање „цурења“ података.</p>
<p>8. Статистичка саопштења и изјаве дате током конференција за штампу објективни су и непристрани.</p>	<p>Завод се у објављивању и коментарисању статистичких података строго придржава начела објективности (члан 17, став 2 Закона о статистици Републике Српске).</p> <p>Садржај статистичких саопштења утврђује се Статистичким програмом и Планом рада, а поступак израде статистичких саопштења и саопштења за медије те смјернице за писање коментара дефинисани су у документу – Упутство за израду публикација.</p> <p>Информације презентоване на конференцији се у виду саопштења за медије објављују на интернет страници Завода и доступне су широкој јавности.</p>

2.3. Умјерено оптерећење давалаца података ⁵

Захтјеви при извјештавању су пропорционални потребама корисника и не представљају превелико оптерећење за даваоце података. Статистичке институције прате оптерећеност при извјештавању и постављају циљеве за смањење исте у наредном периоду.

Показатељ	Активност
<p>1. Опсег и ниво детаљности захтјева европске статистике ограничена је на оно што је апсолутно неопходно.</p>	<p>Приликом израде годишњег Плана рада, његов садржај се оцјењује у свим структурама Завода како би се елиминисала дуплирања или преклапања.</p> <p>Будуће активности</p> <p>На основу података из Извјештаја о квалитету, вршити периодична мјерења оптерећености извјештајних јединица.</p>

⁵ У складу са 9. начелом Кодекса праксе европске статистике

<p>2. Терет извјештавања распоређен је што је шире могуће на цјелокупне популације истраживања.</p>	<p>Будуће активности</p> <p>Омогућити развој и примјену методе координисаног узорковања, и то нарочито за пословна истраживања.</p> <p>За истраживања која се проводе на домаћинствима, треба обезбиједити да се исто домаћинство не анкетира више пута у току краћег временског периода (осим у панел истраживањима).</p> <p>Вршити периодична мјерења (провјере) оптерећености извјештајних јединица и анализу оптерећености извјештајних јединица.</p> <p>У зависности од резултата извршених анализа, требало би развити акциони план за поједностављивање/осавременјевање истраживања.</p>
<p>3. Подаци који се траже од пословних субјеката су, у највећој могућој мјери, доступни из њихових пословних извјештаја, а електронска средства се користе онда кад је то могуће како би се олакшао процес прикупљања.</p>	<p>У Заводу се проводе активности прилагођавања образаца рачуноводственим извјештајима и евиденцијама пословних субјеката као и активности усклађивања образаца између пословних истраживања како би се избјегла преклапања у прикупљању података.</p> <p>Улажу се и максимални напори на осавременјевању прикупљања података. Развијен је одређени број интерактивних електронских (pdf) образаца који су доступни извјештајним јединицама на веб страници Завода.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Наставак рада на прилагођавању образаца рачуноводственим извјештајима пословних субјеката и на усклађивању образаца између пословних истраживања.</p> <p>Рад на развоју техничких алата за електронско прикупљање података.</p>
<p>4. Административни извори се користе када год је могуће, како би се избјегли поновљени захтјеви за давањем података.</p>	<p>Завод ће наставити сарадњу са овлашћеним органима за производњу статистике и другим институцијама које воде евиденције и регистре како би се у највећој могућој мјери искористили административни извори података за производњу статистике.</p> <p>Као показатељи обима коришћења административних извора користиће се број склопљених споразума са власницима административних извора, број база података/ евиденција које се користе, број статистичких активности за које се не користи метод директних истраживања већ административни извори.</p>
<p>5. Размјена података међу статистичким институцијама успостављена је како би се избјегло понављање истраживања.</p>	<p>У оквиру сарадње са овлашћеним произвођачима статистике и другим институцијама које воде евиденције/регистре, Завод настоји да, путем споразума о коришћењу административних извора и кроз рад Одбора овлашћених произвођача статистике, успостави размјену података.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Успостављање евиденције свих истраживања која проводе овлашћени произвођачи статистике Републике Српске.</p>

<p>6. Статистичке институције уводе мјере које омогућавају повезивање извора података како би се смањио терет извјештавања.</p>	<p>Наставак рада на анализи Плана рада и инструментарија истраживања, с циљем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - елиминисања преклапања и дуплирања, - смањења броја питања у упитницима, - ограничавање броја питања коришћених за прикупљање података који се неће објављивати, - максималне искоришћености административних извора података.
---	--

2.4. Релевантност статистике у погледу потреба корисника ⁶

Статистика Републике Српске задовољава потребе корисника.

Показатељ	Активност
<p>1. Постоје процеси којима се добијају повратне информације од корисника, прати релевантност и практична употребљивост постојећих статистика у задовољавању њихових потреба, те се разматрају њихове новонастале потребе и приоритети.</p>	<p>Завод води евиденцију о корисницима статистике која укључује праћење броја и врсте захтјева за подацима, ажурирање листа за дистрибуцију публикација и мејлинг листа за достављање нових издања.</p> <p>Будуће активности Увођење Анкете о задовољству корисника. Разматрање могућности организовања редовних састанака са представницима главних група корисника (одбор корисника).</p>
<p>2. Задовољавају се приоритетне потребе и исказују се у програму рада.</p>	<p>Полазећи од потреба корисника, достигнуте развијености статистике, потреба за унапређењем статистичких активности и њиховог усаглашавања са европском статистиком, приоритети у производњи статистике по статистичким областима утврђују се сваке године у Плану рада.</p> <p>Заинтересовани корисници и извјештајне јединице имају могућност (члан 10 Закона о статистици Републике Српске) упућивања захтјева Заводу за измјене и допуне Статистичког програма. Тако се испуњавање потреба корисника може мјерити и бројем примљених захтјева за измјене и допуне Програма.</p>
<p>3. Задовољство корисника се редовно прати и систематично узима у обзир.</p>	<p>Будуће активности Увођење Анкете о задовољству корисника.</p>

⁶ У складу са 11. начелом Кодекса праксе европске статистике

3. Квалитет статистичких производа и услуга се оцјењује за већину статистичких истраживања и објављује на корисницима разумљив начин

Подциљеви у оквиру овог циља су:

1. Преданост квалитету
2. Тачност и поузданост
3. Правовременост и тачност објаве
4. Усклађеност и упоредивост
5. Доступност и јасноћа

3.1. Преданост квалитету⁷

Статистичке институције предане су квалитету. Оне систематично и редовно идентификују предности и недостатке како би се континуирано побољшавао квалитет процеса и производа.

Показатељ	Активност
1. Политика квалитета је дефинисана и доступна јавности. Постоје организациона структура и средства за потребе управљања квалитетом.	<p>У току је израда нацрта документа „Имплементација Кодекса праксе европске статистике у Републичком заводу за статистику Републике Српске – самооцјена и будуће активности“ који ће представљати оквир за квалитет.</p> <p>Будуће активности:</p> <p>Израда политике квалитета и смјерница за управљање квалитетом статистичких пословних процеса.</p> <p>Постојећа организациона структура не одговара потребама управљања квалитетом. Потребно је одабрати одређен број људи који ће се обучити из основних концепата квалитета и управљања квалитетом и који ће дјеловати као „пилоти квалитета“, односно тренери/савјетници за пројекте/процесе.</p>
2. Постоје процедуре за планирање и праћење квалитета процеса производње статистике.	<p>Запослени и руководиоци прате квалитет процеса кроз све фазе истраживања. Прати се поштивање рокова за достављање података, обухват података, стопа неодговора, поштовање рокова обраде и дисеминације података.</p> <p>Будуће активности</p> <p>У извјештајима о квалитету биће приказани показатељи квалитета процеса статистичке производње.</p> <p>Израда политике квалитета и смјерница за управљање квалитетом статистичких пословних процеса.</p>

⁷ У складу са 4. начелом Кодекса праксе европске статистике

<p>3. Квалитет производа редовно се прати, те се процјењује у односу на могуће компромисе, а о њему се извјештава у складу са критеријумима квалитета европске статистике.</p>	<p>У 2012. години, за одређена статистичка истраживања почиње се са активностима израде Извјештаја о квалитету, а према усаглашеним Методолошким смјерницама за израду извјештаја о квалитету статистичких истраживања.</p> <p>Ови извјештаји ће укључивати и индикаторе квалитета у складу са критеријумима квалитета европске статистике.</p>
<p>4. Проводи се редовно и темељно ревидирање најважнијих статистичких резултата, у којем учествују спољни стручњаци, према потреби.</p>	<p>Завод редовно учествује у активностима оцјене квалитета статистичких истраживања које спроводе међународни експерти.</p> <p>Приликом анализе резултата, редовно се врши бенчмаркинг са резултатима и методама које се примјењују у Европском статистичком систему.</p> <p>Континуирани процес хармонизације са ЕУ стандардима, сарадња између статистичких институција у Босни и Херцеговини и другим статистичким институцијама такође имају важну улогу у овом процесу.</p>

3.2. Тачност и поузданост ⁸

Статистика Републике Српске тачно и поуздано одражава стварност.

Показатељ	Активност
<p>1. Изворни подаци, међурезултати и статистички резултати се редовно оцјењују и потврђују.</p>	<p>Усаглашен је документ „Методолошке смјернице за израду извјештаја о квалитету статистичких истраживања“ који укључује индикаторе квалитета за статистичке резултате.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Израда смјерница које ће дефинисати интерне процедуре за оцјену квалитета статистичких резултата (упитници за самооцјену).</p>
<p>2. Грешке у узорковању и грешке које се не тичу узорка се мјере и систематично документују у складу са европским стандардима.</p>	<p>У досадашњој пракси, узорачке и неузорачке грешке се мјере и објављују као дио методолошких објашњења.</p> <p>Израда извјештаја о квалитету према Методолошким смјерницама за израду извјештаја о квалитету статистичких истраживања, планирана за 2012. годину, омогућиће систематично документовање грешака у складу са европским стандардима.</p>
<p>3. Ревизије се редовно анализирају у циљу побољшања статистичких процеса.</p>	<p>Будуће активности</p> <p>Дефинисана је политика ревизије која је у складу са европским захтјевима, наводи принципе и процедуре ревизије, у писменом је облику и доступна је јавности.</p>

⁸ У складу са 12. начелом Кодекса праксе европске статистике

3.3. Правовременост и тачност објаве⁹

Статистика Републике Српске се објављује правовремено и у одређено вријеме.

Показатељ	Активност
1. Правовременост задовољава европске и остале међународне стандарде објављивања.	<p>Периодика статистичких активности Републике српске утврђена је Статистичким програмом Републике Српске, а рокови обраде и објављивања података који представљају резултат статистичких активности које обавља Завод дефинисани су у годишњем Плану рада.</p> <p>Календар публикавања за наредну годину се објављује на веб сајту прије истека текуће године.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Исказивање индикатора правовремености и тачности објаве у извјештајима о квалитету статистичких истраживања.</p> <p>Усвајање и имплементација ESMS структуре референтних метаподатака у Заводу.</p>
2. Стандардно дневно вријеме за објављивање статистике доступно је јавности.	<p>У Календару публикавања који припрема и објављује Завод утврђени датуми објављивања статистичких резултата.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Одредити стандардно дневно вријеме за објављивање статистике и уградити га у Правилник о објављивању публикација Републичког завода за статистику (за интерну употребу) и Календар публикавања, доступан јавности на веб страници.</p>
3. Периодичност статистике поштује захтјеве корисника у највећој могућој мјери.	<p>Периодика статистичких активности утврђује се Статистичким програмом Републике Српске и у годишњем Плану рада који се припремају уз консултације са корисницима и стручну и савјетодавну помоћ Одбора овлашћених произвођача статистике.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Организовање редовних консултација са представницима главних група корисника (одбор корисника).</p> <p>Наставак примјене препорука европског законодавства у вези периодике статистичких истраживања.</p>
4. Одступање од временског плана дисеминације објављује се унапријед, објашњава се, те се утврђује нови датум објављивања.	<p>У Правилнику о објављивању публикација Републичког завода за статистику, утврђена је обавеза Завода да свако одступање од календара публикавања унапријед најави на веб страници и одреди нови датум публикавања. При томе се не објављују разлози одступања.</p> <p>Као саставни дио интерних извјештаја о раду, редовно се прати тачност објаве свих саопштења и публикација, заједно са разлозима за одступање од раније најављеног времена публикавања.</p>

⁹ У складу са 13. начелом Кодекса праксе европске статистике

	<p>Будуће активности</p> <p>Извршити измјене Правилника како би се омогућило објављивање разлога за одступање објављивања временског плана дисеминације.</p>
5. Прелиминарни резултати прихватљиве укупне тачности могу се објавити по потреби.	Због правовремености статистике и поштивања потреба корисника, у Заводу се редовно оцјењује могућност објављивања прелиминарних резултата и њихов квалитет. За одређени број истраживања се објављују прелиминарни резултати задовољавајућег квалитета.

3.4. Усклађеност и упоредивост ¹⁰

Статистика Републике Српске има временску и унутрашњу досљедност, упоредива је међу регијама и државама; могуће је комбиновање и заједничка употреба сродних података добијених из различитих извора.

Показатељ	Активност
1. Статистике имају унутрашњу усклађеност и досљедност (тј. узимају се у обзир аритметички и рачуноводствени идентитети).	<p>У Заводу се редовно проводе активности провјере унутрашње усклађености статистика.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Развијање процедура и смјерница за праћење интерне усклађености.</p> <p>Развијање базе концепата која ће се користити у циљу унапређивања усклађености и конзистентности.</p>
2. Статистике су упоредиве током прихватљивог временског раздобља.	У методолошким објашњењима која прате резултате статистичких истраживања, објашњавају се промјене у методама, дефиницијама, класификацијама и циљаној популацији и дају објашњења за прекиде у временским серијама.
3. Статистике се прикупљају на темељу општих стандарда који се односе на опсег, дефиниције, јединице и класификације у различитим истраживањима и изворима.	<p>Наставак досадашње праксе оцјењивања усклађености са препорученим међународним и европским стандардима, дефиницијама, концептима и класификацијама у статистичким истраживањима и изворима.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Оцјена усклађености са стандардима објављиваће се у извјештајима о квалитету.</p>
4. Статистике из различитих извора и различите периодичности упоређују се и усклађују.	<p>У Заводу се редовно врше поређења статистичких резултата са другим статистичким или административним изворима који обезбеђују исте или сличне информације о истој појави.</p> <p>Приликом компилације статистике, улажу се максимални напори на усклађивању (reconciliation) уочених разлика (између, нпр. података о физичком обиму и финансијских података).</p>

¹⁰ У складу са 14. начелом Кодекса праксе европске статистике

<p>5. Упоредивост података међу државама у Европском статистичком систему постиже се периодичном размјеном података између Европског статистичког система и других статистичких система. Методолошке студије проводе се у блиској сарадњи између држава чланица и Еуростата.</p>	<p>У производњи статистике, Завод се придржава међународних и европских препорука. Завод примјењује међународне стандарде из области националних рачуна – Систем националних рачуна из 1993. године (<i>System of National Accounts – SNA 93</i>) и Европски систем националних рачуна из 1995. године (<i>European System of National Accounts – ESA 95</i>). Класификације које се користе, као и већина концепата и дефиниција, у складу су са међународним стандардима.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Наставак активности усклађивања са међународним и европским стандардима.</p>
--	---

3.5. Доступност и јасноћа ¹¹

Статистика Републике Српске представља се на јасан и разумљив начин, објављује се на одговарајући и примјерен начин, а расположива је и доступна на непристраној основи заједно са метаподацима и смјерницама.

Показатељ	Активност
<p>1. Статистике и одговарајући метаподаци представљају се и архивирају у облику који омогућава исправно тумачење и смислена поређења.</p>	<p>На интернет страници Завода широкој јавности доступне су, без накнаде, све публикације:</p> <ul style="list-style-type: none"> - статистичка саопштења (pdf и xls формат), - тематски билтени (pdf формат), - комплексне публикације – „Ово је Република Српска“, Статистички годишњак (pdf и xls формат), - посебна саопштења поводом међународних дана (html и/или pdf формат), - саопштења за медије (doc формат). <p>Све публикације објављују се и на енглеском језику.</p> <p>На страници се такође налазе сви правни документи релевантни за производњу статистике у Републици Српској (Закон о статистици, Статистички програм, План рада, Извјештај о раду, споразуми о коришћењу административних извора), методолошка објашњења (у виду појединачних докумената и у оквиру публикација), класификације и номенклатуре те инструментариј истраживања (обрасци, упутства, обавјештења за јавност).</p> <p>Корисницима је омогућен приступ и Dev-Info бази података са одабраним сетом индикатора.</p> <p>Будуће активности</p> <p>У току 2012. године биће покренута нова интернет страница која ће омогућити корисницима приступ дисеминационој бази података, приступ метаподацима за свако истраживање, извјештаје о квалитету, анкету о задовољству корисника итд.</p> <p>У плану је развој система метаподатака у складу са међународним стандардима.</p>

¹¹ У складу са 15. начелом Кодекса праксе европске статистике

<p>2. За услуге дисеминације користе се модерне информационе и комуникационе технологије, те у случају потребе и традиционална штампана форма.</p>	<p>Сва издања Завода објављују се у електронској форми на интернет страници Завода (pdf, xls, html, doc формат).</p> <p>Још увијек се користи штампана форма за објављивање тематских билтена, комплексних публикација и методолошких докумената, али у веома ограниченим тиражима који се ревидирају сваке године.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Наставак активности на унапређењу алата за веб дисеминацију.</p> <p>Успостављање електронске библиотеке.</p> <p>Покретање нове веб странице са дисеминационом базом података.</p>
<p>3. Када је то могуће, обављају се анализе по наруџби и о томе се обавјештава јавност.</p>	<p>Завод и други овлашћени произвођачи статистике могу да корисницима пружају и податке припремљене на начин који одступа од утврђеног програма обраде и објављивања при чему се мора поштовати заштита тајности података (члан 24 Закона о статистици Републике Српске). С тим у вези, пружају се одговарајуће анализе на захтјев корисника. Ако се ради о анализама од већег значаја, онда се те анализе објављују.</p> <p>Завод може да тражи накнаду за припрему података и анализа по наруџби (члан 19 Закона о статистици Републике Српске), али се у пракси ове активности обављају без накнаде с циљем промовисања што ширег коришћења статистике.</p>
<p>4. Приступ микроподацима омогућава се у сврху истраживања и уређен је посебним правилима или протоколима.</p>	<p>Интерес корисника за приступ микроподацима је био врло ограничен у прошлости.</p> <p>Како је регулисано Правилником о заштити повјерљивих података, приступ микроподацима за научно-истраживачке се може дозволити само регистрованим научно-истраживачким институцијама и регистрованим истраживачима који се баве науком као својом основном дјелатношћу.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Измјенама и допунама Закона о статистици Републике Српске треба да се предвиди омогућавање приступа микроподацима у научно-истраживачке сврхе.</p> <p>Објављивање информација на веб страници о могућностима и условима за приступ микроподацима.</p>
<p>5. Метаподаци се документују у складу са стандардизованим системима метаподатака.</p>	<p>Документовање метаподатака у Заводу тренутно се не одвија на систематски начин за сва истраживања. У циљу унапређења ове области, потребно је у потпуности примијенити међународне стандарде за мета податке што је један од важних циљева Завода.</p> <p>Будуће активности</p> <p>У плану је израда стратегије успостављања система метаподатака, на основу које ће се дефинисати процедуре за осигуравање примјене јединствених стандарда, концепата и класификација.</p>

<p>6. Корисници се обавјештавају о методологији статистичких процеса укључујући употребу административних података.</p>	<p>Сва статистичка саопштења Завода садрже кратка методолошка објашњења. Пуни опис извора података, примијењених метода, дефиниција и објашњења статистичких показатеља, статистичких јединица и коришћених класификација објављује се као посебан методолошки документ или у саставу тематске публикације.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Нова интернет страница Завода (2012. година) треба да омогући везу између резултата и методолошких објашњења.</p> <p>Рад на унапређењу разумијевања статистике преко увођења е-статистике – дијела веб странице Завода посвећеног унапређењу знања корисника.</p>
<p>7. Корисници се обавјештавају о квалитету статистичких резултата према критеријумима квалитета европске статистике.</p>	<p>Будуће активности</p> <p>Извјештаји о квалитету статистичких истраживања Завод ће објављивати на интернет страници као дио стандардне документације. Извјештаји ће садржавати оцјену квалитета резултата у складу са критеријумима квалитета европске статистике.</p>

4. Побољшање поступака обраде статистичких података у циљу постизања квалитета и дјелотворности

Подциљеви у оквиру овог циља су:

1. Адекватност ресурса
2. Добра методологија
3. Одговарајуће статистичке процедуре
4. Ефикасно коришћење средстава

4.1. Адекватност ресурса¹²

Ресурси доступни статистичким институцијама довољни су да се испуне захтјеви европске статистике.

Показатељ	Активност
1. Људски, финансијски и рачунарски ресурси, адекватни када су у питању количина и квалитет, расположиви су за задовољавање тренутних статистичких потреба.	<p>Неопходно је значајно повећање људских ресурса одговарајуће квалификационе структуре као и мобилности особља у Заводу, како би се стекли услови за пуну примјену ЕУ регулатива, стандарда и препорука.</p> <p>Потребно је више обука из коришћења основних и напредних информационих технологија и обука из области статистичке анализе уз помоћ софтверских пакета.</p> <p>Постојећи финансијски ресурси су недовољни да осигурају испуњавање свих задатака на пољу хармонизације и усклађивања са европским захтјевима.</p> <p>Постојећи ресурси нису довољни да се изврши неопходна модернизација и обнављање ИТ инфраструктуре, укључујући и софтверске алате за унапређење и осавремењивање статистичке производње и дисеминације.</p> <p>Имплементирана је и проведена активност на успостави WAN/VPN мреже између статистичких институција, што ће створити основ за бољу размјену података, комуникацију и коришћење ИТ ресурса.</p>
2. Опсег, ниво детаљности и трошкови статистике примјерени су потребама.	<p>Завод улаже максималне напоре да усклади потребе корисника за статистиком и расположива средства за реализацију статистичких активности.</p> <p>Средства за потребе реализације Плана рада Завода обезбјеђују се у Буџету Републике Српске.</p> <p>Планирање потребних средстава, у складу са Законом о буџетском систему Републике Српске, поставља се кроз Захтјев за буџетским средствима за постојеће и приоритетне активности потрошње, а у складу са горњим границама издатака и ограничењима буџетских средстава.</p>

¹² У складу са 3. начелом Кодекса праксе европске статистике

3. Постоје процедуре за процјену и оправдање захтјева за новим статистикама у односу на њихове трошкове.	Будуће активности Унапређивати процедуре планирања увођења нових истраживања, у смислу приоритизације и усклађивања потреба корисника са расположивим ресурсима.
4. Постоје процедуре за процјену континуиране потребе за свим статистикама, ради увида у могућност прекидања или заустављања неке од њих, како би се ослободили ресурси.	Будуће активности Упознавање са Еуростатовом методологијом система мониторинга негативних приоритета.

4.2. Добра методологија¹³

Добра методологија подупире квалитет статистике. За то су неопходни одговарајући алати, поступци и стручност.

Показатељ	Активност
1. Свеукупни методолошки оквир који се користи за европску статистику слиједи европске и друге међународне стандарде, смјернице и добру праксу.	Наставак активности на хармонизацији методологије статистичких активности са међународним и европским стандардима, смјерницама и добром праксом.
2. Постоје процедуре које осигуравају да се стандардни концепти, дефиниције и класификације досљедно примјењују унутар статистичке институције.	Будуће активности Континуирано кадровско јачање и стручно усавршавање особља задуженог за успостављање и имплементацију статистичких стандарда. У плану је израда стратегије успостављања система метаподатака, на основу које ће се дефинисати процедуре за осигуравање примјене јединствених стандарда, концепата и класификација.
3. Пословни регистар и оквир за истраживања у области становништва се редовно оцјењују и по потреби прилагођавају ради постизања високог нивоа квалитета.	У току 2012. године проводи се истраживање у сврху унапређења квалитета у статистичком пословном регистру. Будуће активности Планирати израду Извјештаја о квалитету статистичког пословног регистра и оквира узорка.
4. Постоји детаљна усклађеност националних система класификације и одговарајућих европских система.	Степен усклађености између националних и европских класификација је веома висок. Будуће активности Наставак активности на усклађивању националних и европских класификација, увођење нових класификација и номенклатура (Номенклатура територијалних статистичких јединица – NUTS, Класификација институционалних сектора).
5. Запошљава се кадар са дипломом из релевантних академских дисциплина.	Запошљавање новог кадра у Заводу врши се у складу са условима за заснивање радног односа утврђеним Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у Заводу.

¹³ У складу са 7. начелом Кодекса праксе европске статистике

<p>6. Статистичке институције проводе политику континуираног стручног обучавања запослених.</p>	<p>Израда и имплементација програма обуке је дефинисана годишњим Планом рада Завода. Континуирано се проводе обуке из статистике (узорак, методологија и анализа, временске серије, методе инпутације, дисеминациони план и др.) и информатике (сигурносна политика, сигурносне процедуре, коришћење база података, обука за коришћење статистичких, софтвера за израду и дизајн публикација и других софтвера), као и обуке у оквиру међународне сарадње.</p>
<p>7. Сарадња са научном заједницом организује се, када је то могуће, како би се побољшала методологија, учинковитост примијењених метода, као и ради употребе бољих алата.</p>	<p>Наставак активности Завода на унапређењу сарадње са научном заједницом.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Формализација сарадње.</p>

4.3. Одговарајуће статистичке процедуре ¹⁴

Одговарајуће статистичке процедуре, које се примјењују од прикупљања података до њиховог потврђивања, подупиру квалитет у статистици.

Показатељ	Активност
<p>1. За оне европске статистике које се темеље на административним подацима, дефиниције и концепти који се користе у административне сврхе у сагласности су са онима неопходним за статистику.</p>	<p>Члан 5, став 2 Закона о статистици Републике Српске утврђује да овлашћени органи и организације у припреми прописа и аката којима се на основу овлашћења из закона прописује увођење и вођење евиденције и регистара, који могу да служе као извор података за производњу статистике, прибављају од Завода сагласност о методолошким основама тих евиденција и регистара.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Измјенама и допунама Закона о статистици Републике Српске треба да се предвиди члан којим се утврђује да Завод учествује у свим активностима које се односе на заснивање нових или на промјену постојећих административних извора података, или у активностима које се односе на изворе чији се подаци заснивају на сталном праћењу и посматрању и који су такође релевантни за званичну статистику.</p>
<p>2. За статистичка истраживања, упитници се систематично тестирају прије прикупљања података.</p>	<p>Дизајн и оцјену нових упитника у Заводу врше искусни статистичари. Гдје је то примјењиво, упитници се прије фазе прикупљања података тестирају путем пилот истраживања или детаљних интервјуа.</p> <p>Резултати тестирања упитника узимају се у обзир при имплементацији коначног упитника.</p>
<p>3. Дизајн истраживања, одабир узорака и метода процјене добро су засновани на статистичкој теорији и редовно се преиспитују и по потреби ревидирају.</p>	<p>Дизајн истраживања и одабир узорка се развијају према стандардним методама.</p> <p>Дизајн узорка се периодично обнавља за истраживања која се понављају, у складу са потребама корисника и промјенама у методологији.</p>

¹⁴ У складу са 8. начелом Кодекса праксе европске статистике

	<p>Процјене прецизности узорковања се мјере и објављују у публикацијама доступним корисницима.</p> <p>Методолошки документи описују методе процјене, корекције неодговора и калибрацију података.</p>
4. Прикупљање података, унос података и шифрирање се рутински надгледају и по потреби ревидирају.	<p>Извјештајним јединицама у пословним истраживањима и анкетарима у истраживањима на становништву доступан је комплетан инструментариј истраживања (упитници, упутства, приручници, примјери). Инструментариј истраживања се по потреби ажурира.</p> <p>Обезбијеђена је стална подршка анкетарима и извјештајним јединицама.</p> <p>Врше се редовне обуке из шифрирања и уноса података.</p> <p>Контрола прикупљања података, шифрирања и уноса података се редовно проводе за сва истраживања.</p> <p>Ради се на сталном осавремењавању техника прикупљања података.</p>
5. Одговарајуће методе уређивања и импутације података користе се и редовно преиспитују, ревидирају или ажурирају по потреби.	<p>Будуће активности</p> <p>У извјештајима о квалитету статистичких истраживања документоваће се технике едитовања и импутације и објављивати индикатори квалитета који се на њих односе.</p>
6. Ревизије прате стандардне, добро утемељене и транспарентне процедуре.	Погледати активност 2.6.6.
7. Статистичке институције учествују у дизајну административних података, како би ови подаци били што више прилагођени статистичким потребама.	Погледати активност 4.3.1.
8. Склопљени су споразуми са власницима административних података, у којима се утврђује њихова заједничка преданост коришћењу ових података у статистичке сврхе.	У споразумима које је Завод потписао са власницима административних података споразумне стране се обавезују на поштивање законских прописа којима се обезбјеђује заштита података, односно коришћење података искључиво у статистичке сврхе.
9. Статистичке институције сарађују са власницима административних података са циљем осигурања квалитета података.	Погледати активност 4.3.1.

4.4. Ефикасно коришћење средстава ¹⁵

Ресурси се користе учинковито.

Показатељ	Активност
<p>1. Унутрашњим и независним спољним мјерама надзире се употреба ресурса у статистичкој институцији.</p>	<p>У припреми приједлога за израду потребних буџетских средстава, Завод на годишњем нивоу израђује и припрема план људских ресурса кроз израду кадровског плана.</p> <p>Планирање потребних средстава, у складу са Законом о буџетском систему Републике Српске, поставља се кроз Захтјев за буџетским средствима за постојеће и приоритетне активности потрошње, а у складу са горњим границама издатака и ограничењима буџетских средстава.</p> <p>Стање, распоређивање и коришћење кадровских, финансијских и ИТ ресурса редовно се прати путем извјештаја појединих служби руководству Завода.</p> <p>Детаљан опис употребе ових ресурса дио је годишњег извјештаја о раду који је доступан широкој јавности на веб страници Завода.</p> <p>Поступци распоређивања и коришћења ресурса надзиру се интерним контролама и вањском ревизијом.</p>
<p>2. Производни потенцијал информационах и комуникацијских технологија оптимизован је за прикупљање, обраду и дисеминацију података.</p>	<p>ИТ сектор, у сарадњи са методолозима, континуирано ради на осавремењивању прикупљања, обраде и дисеминације података. У току је развијање интерактивних електронских образаца. У 2012. години биће покренута нова интернет страница Завода, заснована на WCMS.</p>
<p>3. Проактивни напори улажу се у побољшање статистичког потенцијала административних података, те и у ограничавање ресурса за директна статистичка истраживања.</p>	<p>Прије увођења новог истраживања редовно се испитује могућност коришћења административних извора података. Са власницима административних извора потписују се споразуми о коришћењу података.</p> <p>Улажу се максимални напори да Завод буде укључен у активности успостављања административних евиденција и регистара који би могли послужити као потенцијални извор података.</p>
<p>4. Статистичке институције уводе и врше имплементацију стандардизованих рјешења која служе за побољшање учинковитости и дјелотворности.</p>	<p>Погледати активност под 4.4.1</p>

¹⁵ У складу са 10. начелом Кодекса праксе европске статистике

5. Посвећеност свих запослених вриједностима квалитета, цјеложивотном учењу и даљњем усавршавању.

Подциљеви у оквиру овог циља су:

1. Промоција концепта квалитета и значаја Кодекса праксе обухвата све запослене.
2. Запослено особље се систематски образује за подручје свога рада или за могућу замјену радног мјеста с циљем осигуравања већег квалитета у свим фазама процеса статистичког истраживања.
3. Праћење развоја у подручју статистичке методологије и размјене добре праксе је омогућено за све запослене на једноставан начин.

5.1. Промоција концепта квалитета и значаја Кодекса обухвата све запослене

Показатељ	Активност
1. Запослени су упознати са основним концептима квалитета према европској дефиницији.	<p>Завод је у 2008. години припремио и објавио публикацију „Основни принципи званичне статистике, Кодекс праксе европске статистике“. У публикацији су објављени преводи ових међународних докумената, а с циљем промовисања принципа који су у њима одређени. Ова публикација је објављена и на веб сајту Завода и доступна је широкој јавности.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Потребна је обука за особље у вези са концептима квалитета у ЕСС и моделу статистичких пословних процеса.</p>
2. Запослени су свјесни значаја Кодекса праксе у свом свакодневном раду.	<p>У оквиру провођења континуираних активности хармонизације са препорученим стандардима, Завод је посвећен сталној промоцији и примјени принципа Кодекса праксе европске статистике који се, у одређеној мјери, примјењују од стране запослених у Заводу.</p> <p>Будуће активности</p> <p>Запосленима је потребно приближити које су то методе на институционалном нивоу и на нивоу истраживања/производа које ће се примјењивати у процесу осигурања квалитета у Заводу.</p>

5.2. Запослено особље се систематски образује за подручје свога рада или за могућу замјену радног мјеста с циљем осигуравања већег квалитета у свим фазама процеса статистичког истраживања.

Показатељ	Активност
1. Запослени похађају релевантне међународне семинаре и конференције те се повезују са колегама статистичарима на међународном нивоу с циљем учења од најбољих и побољшања своје стручности и знања.	У склопу годишњег планирања интерних обука у Заводу, уважавају се потребе и приједлози особља. Завод треба да настави са досадашњом праксом укључивања запослених у међународне семинаре, радионице и конференције и праксом подстицања сарадње и размјене искустава са колегама из других земаља.
2. Систематско самообразовање из области статистике омогућено је и стимулисано на радном мјесту.	Свим запосленима у Заводу, на интранет страници Завода омогућен је приступ стручној литератури и приручницима. Самообразовање запослених се стимулише и кроз оцјењивање рада запослених.

5.3. Праћење развоја у подручју статистичке методологије и размјене добре праксе је омогућено за све запослене на једноставан начин.

Показатељ	Активност
1. Увођење најбољих пракси унутар статистичких служби омогућено је на једноставан начин.	Иновативни приступи раду и иницијативе за унапређење статистичке производње и процеса високо се цијене у Заводу. Разматрање увођења добих пракси омогућено је кроз план наредних активности који је саставни дио мјесечних извјештаја о раду.
2. Запослени похађају релевантне међународне семинаре и конференције те се повезују са колегама статистичарима на међународном нивоу с циљем учења од најбољих и побољшања своје стручности и знања.	Наставак досадашње праксе укључивања запослених у међународне семинаре, радионице и конференције и подстицања сарадње и размјене искустава са колегама из других земаља.

ПРИЛОГ 1**КОДЕКС ПРАКСЕ ЕВРОПСКЕ СТАТИСТИКЕ**

**За националне статистичке институције и за статистичке институције Заједнице
Усвојен од Одбора за европски статистички систем
28.септембар 2011.године**

ПРЕАМБУЛА**Визија Европског статистичког система¹⁶**

„Европски статистички систем биће свјетски лидер када су у питању услуге из области статистичких информација и најважнији извор информација за Европску унију и њене државе чланице. На основу научних принципа и метода, Европски статистички систем ће пружити и континуирано унапређивати програм хармонизоване европске статистике која представља неопходан темељ демократских процеса и друштвеног напретка.“

Мисија Европског статистичког система

„Пружамо Европској унији, свијету и јавности независне и висококвалитетне информације о привреди и друштву на европском, националном и регионалном нивоу, те омогућавамо да те информације буду доступне свима у сврху доношења одлука, истраживања и расправе.“

За реализацију те мисије и визије чланице Европског статистичког система теже заједничкој сарадњи и сталној интеракцији са корисницима у складу са Начелима Кодекса праксе европске статистике и општим начелима управљања квалитетом, укључујући, поред интеграције и хармонизације, и ангажованост руководства, партнерство, задовољство запослених и континуирани напредак.

Кодекс праксе Европске статистике

Кодекс праксе Европске статистике заснован је на 15 Начела која се тичу институционалног оквира, процеса производње статистике и резултата статистике. Скуп показатеља добре праксе за свако од Начела представља референцу за оцјену примјене Кодекса. Критеријуми квалитета европске статистике дефинисани су у европском Закону о статистици.¹⁷

Статистичке институције¹⁸, које обухватају Комисију (Еуростат), националне статистичке институције и остале националне институције одговорне за развој, производњу и дисеминацију европске статистике¹⁹, уз владе, министарства и Европско вијеће, обавезују се да ће се придржавати Кодекса.

Начела Кодекса праксе, уз општа начела управљања квалитетом, представљају заједнички оквир квалитета у Европском статистичком систему.

¹⁶ Одредба (ЕЗ) 223/2009, члан 4

¹⁷ Одредба (ЕЗ) 223/2009, члан 12

¹⁸ Одредба (ЕЗ) 223/2009, члан 4 и 5

¹⁹ Одредба (ЕЗ) 223/2009, члан 1. У Кодексу праксе, „остале националне институције одговорне за развој, производњу и дисеминацију европске статистике“ зову се „остале статистичке институције“.

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

Институционални и организациони фактори значајно утичу на учинковитост и вјеродостојност статистичке институције која развија, производи и врши дисеминацију европске статистике. Релевантна питања тичу се професионалне независности, овлашћења за прикупљање података, адекватности ресурса, преданости квалитету, статистичке повјерљивости, непристраности и објективности.

НАЧЕЛО 1 – ПРОФЕСИОНАЛНА НЕЗАВИСНОСТ

Професионална независност статистичких институција од осталих политичких, регулаторних и управних одјела и тијела, те субјеката из приватног сектора осигурава вјеродостојност европске статистике.

ПОКАЗАТЕЉИ

1.1: Независност националних статистичких установа и Еуростата од политичког и било каквих других спољних утицаја на развој, производњу и дисеминацију статистике утврђена је законом и осигурана за остале статистичке институције.

1.2: Руководиоци националних статистичких установа и Еуростата, те руководиоци осталих статистичких институција имају довољно висок хијерархијски положај који им омогућава приступ политичким тијелима и тијелима јавне управе. Ови руководиоци су на највишем нивоу стручне способности.

1.3: Руководиоци националних статистичких установа и Еуростата, те руководиоци осталих статистичких институција одговорни су да осигурају да се статистика развија, производи и дисеминира независно.

1.4: Руководиоци националних статистичких установа и Еуростата, те руководиоци осталих статистичких институција једини су одговорни за доношење одлука о статистичким методама, стандардима и процедурама, те о садржају и времену објављивања статистика.

1.5: Статистички програми рада се објављују, а периодични извјештаји описују остварени напредак.

1.6: Статистичка саопштења се јасно разликују и издају независно од политичких ставова.

1.7: Националне статистичке установе и Еуростат, те остале статистичке институције када је то примјерено јавно се изјашњавају о статистичким питањима, укључујући критике и злоупотребу статистике.

1.8: Именовање руководиоца националних статистичких установа и Еуростата, те осталих статистичких институција темељи се искључиво на стручној компетентности. Разлози на основу којих се руководиоци могу разријешити дужности одређени су правним оквиром. То не могу бити разлози који нарушавају стручну и научну независност.

НАЧЕЛО 2 – ОВЛАШЋЕЊЕ ЗА ПРИКУПЉАЊЕ ПОДАТАКА

Статистичке институције имају јасна правна овлашћења за прикупљање података за потребе европске статистике. Управна тијела, предузећа и домаћинства те јавност у цијелини могу се приморати законским путем, а на захтјев статистичких институција, да дозволе приступ подацима и да их прослиједи за потребе европске статистике.

ПОКАЗАТЕЉИ

- 2.1: Овлашћења статистичких институција да прикупљају податке потребне за развој, производњу и дисеминацију европске статистике утврђена су законом.
- 2.2: Статистичким институцијама је законом дозвољено да користе административне податке у статистичке сврхе.
- 2.3: На основу правног акта, статистичке институције могу изнудити одзив потребан за статистичка истраживања.

НАЧЕЛО 3 – АДЕКВАТНОСТ РЕСУРСА

Ресурси доступни статистичким институцијама довољни су да се испуне захтјеви европске статистике.

ПОКАЗАТЕЉИ

- 3.1: Људски, финансијски и рачунарски ресурси, адекватни када су у питању количина и квалитет, расположиви су за задовољавање тренутних статистичких потреба.
- 3.2: Опсег, ниво детаљности и трошкови статистике примјерени су потребама.
- 3.3: Постоје процедуре за процјену и оправдање захтјева за новим статистикама у односу на њихове трошкове.
- 3.4: Постоје процедуре за процјену континуиране потребе за свим статистикама, ради увида у могућност прекидања или заустављања неке од њих, како би се ослободили ресурси.

НАЧЕЛО 4 – ПРЕДАНOST КВАЛИТЕТУ

Статистичке институције предане су квалитету. Оне систематично и редовно идентификују предности и недостатке како би се континуирано побољшавао квалитет процеса и производа.

ПОКАЗАТЕЉИ

- 4.1: Политика квалитета је дефинисана и доступна јавности. Постоје организациона структура и средства за потребе управљања квалитетом.
- 4.2: Постоје процедуре за планирање и праћење квалитета процеса производње статистике.
- 4.3: Квалитет производа редовно се прати, те се процјењује у односу на могуће компромисе, а о њему се извјештава у складу са критеријумима квалитета европске статистике.
- 4.4: Проводи се редовно и темељно ревидирање најважнијих статистичких резултата, у којем учествују спољни стручњаци, према потреби.

НАЧЕЛО 5 – СТАТИСТИЧКА ПОВЈЕРЉИВОСТ

Тајност давалаца података (домаћинстава, предузећа, управних јединица и осталих изјештајних јединица), повјерљивост информација које пружају и њихова употреба искључиво у статистичке сврхе загарантовани су у потпуности.

ПОКАЗАТЕЉИ

- 5.1: Статистичка повјерљивост загарантована је законом.
- 5.2: Запослени се приликом заснивања радног односа потписом обавезују да поштују законом предвиђену обавезу повјерљивости.
- 5.3: Прописују се казне за свако намјерно кршење статистичке повјерљивости.
- 5.4: Запосленима су дате смјернице и упуте за заштиту статистичке повјерљивости у процесима производње и дисеминације. Политика повјерљивости доступна је јавности.
- 5.5: Постоје физички, технолошки и организациони предуслови за заштиту безбједности и интегритета статистичких база података.
- 5.6: На спољне кориснике који приступају статистичким микроподацима у истраживачке сврхе примјењују се строги протоколи.

НАЧЕЛО 6 – НЕПРИСТРАНост И ОБЈЕКТИВНОСТ

Статистичке институције развијају, производе и дисеминирају европске статистике поштујући научну независност на објективан, стручан и транспарентан начин, тако да се сви корисници третирају једнако.

ПОКАЗАТЕЉИ

- 6.1: Статистике се израђују на објективној основи која је одређена статистичким правилима.
- 6.2: Избор извора података и статистичких метода, као и одлуке о дисеминацији статистике одређени су статистичким правилима.
- 6.3: Грешке пронађене у објављеним статистикама исправљају се и објављују у најкраћем могућем року.
- 6.4: Подаци о методама и поступцима који се користе доступни су јавности.
- 6.5: Датуми и вријеме објављивања статистичких саопштења унапријед се објављују.
- 6.6: Унапријед се најављују битније ревизије или измјене методологија.
- 6.7: Сви корисници имају једнак и истовремен приступ статистичким саопштењима. Сваки привилегован приступ прије објављивања омогућен неком вањском кориснику је ограничен, контролисан и објављен. Уколико дође до тога да информације „процуре“, процедуре које се тичу ранијег приступа се ревидирају с циљем осигуравања непристраности.
- 6.8: Статистичка саопштења и изјаве дате током конференција за штампу објективни су и непристрани.

СТАТИСТИЧКИ ПРОЦЕСИ

Европски и други међународни стандарди, смјернице и добра пракса у потпуности се поштују у поступцима које статистичке институције проводе ради организовања, прикупљања, обраде и дисеминације европске статистике. Вјеродостојност статистике повећава се стицањем репутације доброг управљања и ефикасности. Релевантни фактори су добра методологија, одговарајући статистички поступци, умјерена оптерећеност давалаца података, те економичност.

НАЧЕЛО 7 – ДОБРА МЕТОДОЛОГИЈА

Добра методологија подупире квалитет статистике. За то су неопходни одговарајући алати, поступци и стручност.

ПОКАЗАТЕЉИ

7.1: Свеукупни методолошки оквир који се користи за европску статистику слиједи европске и друге међународне стандарде, смјернице и добру праксу.

7.2: Постоје процедуре које осигуравају да се стандардни концепти, дефиниције и класификације досљедно примјењују унутар статистичке институције.

7.3: Пословни регистар и оквир за истраживања у области становништва се редовно оцјењују и по потреби прилагођавају ради постизања високог нивоа квалитета.

7.4: Постоји детаљна усклађеност националних система класификације и одговарајућих европских система.

7.5: Запошљава се кадар са дипломом из релевантних академских дисциплина.

7.6: Статистичке институције проводе политику континуираног стручног обучавања запослених.

7.7: Сарадња са научном заједницом организује се, када је то могуће, како би се побољшала методологија, учинковитост примјењених метода, као и ради употребе бољих алата.

НАЧЕЛО 8 – ОДГОВАРАЈУЋЕ СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ

Одговарајуће статистичке процедуре, које се примјењују од прикупљања података до њиховог потврђивања, подупиру квалитет у статистици.

ПОКАЗАТЕЉИ

8.1: За оне европске статистике које се темеље на административним подацима, дефиниције и концепти који се користе у административне сврхе у сагласности су са онима неопходним за статистику.

8.2: За статистичка истраживања, упитници се систематично тестирају прије прикупљања података.

8.3: Дизајн истраживања, одабир узорака и метода процјене добро су утемељени и редовно се преиспитују и по потреби ревидирају.

8.4: Прикупљање података, унос података и шифрирање се рутински надгледају и по потреби ревидирају.

8.5: Одговарајуће методе уређивања и импутације података користе се и редовно преиспитују, ревидирају или ажурирају по потреби.

8.6: Ревизије прате стандардне, добро утемељене и транспарентне процедуре.

8.7: Статистичке институције учествују у дизајну административних података, како би ови подаци били што више прилагођени статистичким потребама.

8.8: Склопљени су споразуми са власницима административних података, у којима се утврђује њихова заједничка преданост коришћењу ових података у статистичке сврхе.

8.9: Статистичке институције сарађују са власницима административних података са циљем осигурања квалитета података.

НАЧЕЛО 9 – УМЈЕРЕНА ОПТЕРЕЋЕНОСТ ДАВАЛАЦА ПОДАТАКА

Захтјеви при извјештавању су пропорционални потребама корисника и не представљају превелико оптерећење за даваоце података. Статистичке институције прате оптерећеност при извјештавању и постављају циљеве за смањење исте у наредном периоду.

ПОКАЗАТЕЉИ

9.1: Опсег и ниво детаљности захтјева европске статистике ограничена је на оно што је апсолутно неопходно.

9.2: Терет извјештавања распоређен је што је шире могуће на цјелокупне популације истраживања.

9.3: Подаци који се траже од пословних субјеката су, у највећој могућој мјери, доступни из њихових пословних извјештаја, а електронска средства се користе онда кад је то могуће како би се олакшао процес прикупљања.

9.4: Административни извори се користе када год је могуће, како би се избјегли поновљени захтјеви за давањем података.

9.5: Размјена података међу статистичким институцијама успостављена је како би се избјегло понављање истраживања.

9.6: Статистичке институције уводе мјере које омогућавају повезивање извора података како би се смањио терет извјештавања.

НАЧЕЛО 10 – ЕКОНОМИЧНОСТ

Ресурси се користе учинковито.

ПОКАЗАТЕЉИ

10.1: Унутрашњим и независним спољним мјерама надзире се употреба ресурса у статистичкој институцији.

10.2: Производни потенцијал информационих и комуникацијских технологија оптимизован је за прикупљање, обраду и дисеминацију података.

10.3: Проактивни напори улажу се у побољшање статистичког потенцијала административних података, те и у ограничавање ресурса за директна статистичка истраживања.

10.4: Статистичке институције уводе и врше имплементацију стандардизованих рјешења која служе за побољшање учинковитости и дјелотворности.

СТАТИСТИЧКИ РЕЗУЛТАТИ

Доступна статистика задовољава потребе корисника. Статистика испуњава европске стандарде квалитета и служи потребама европских институција, влада, истраживачких установа, предузећа и јавности уопште. Битна питања тичу се тога у којој мјери су статистике релевантне, прецизне и поуздане, правовремене, усклађене, упоредиве међу регијама и државама, те да ли су лако доступне корисницима.

НАЧЕЛО 11 - РЕЛЕВАНТНОСТ

Европска статистика задовољава потребе корисника.

ПОКАЗАТЕЉИ

11.1: Постоје процеси којима се добијају повратне информације од корисника, прати релевантност и практична употребљивост постојећих статистика у задовољавању њихових потреба, те се разматрају њихове новонастале потребе и приоритети.

11.2: Задовољавају се приоритетне потребе и исказују се у програму рада.

11.3: Задовољство корисника се редовно прати и систематично узима у обзир.

НАЧЕЛО 12 – ТАЧНОСТ И ПОУЗДАНОСТ

Европска статистика тачно и поуздано одражава стварност.

ПОКАЗАТЕЉИ

12.1: Изворни подаци, међурезултати и статистички резултати се редовно оцјењују и потврђују.

12.2: Грешке у узорковању и грешке које се не тичу узорка се мјере и систематично документују у складу са европским стандардима.

12.3: Ревизије се редовно анализирају у циљу побољшања статистичких процеса.

НАЧЕЛО 13 – ПРАВОВРЕМЕННОСТ И ТАЧНОСТ ОБЈАВЕ

Европска статистика се објављује правовремено и у одређено вријеме.

ПОКАЗАТЕЉИ

13.1: Правовременост задовољава европске и остале међународне стандарде објављивања.

13.2: Стандардно дневно вријеме за објављивање статистике доступно је јавности.

13.3: Периодичност статистике поштује захтјеве корисника у највећој могућој мјери.

13.4: Одступање од временског плана дисеминације објављује се унапријед, објашњава се, те се утврђује нови датум објављивања.

13.5: Прелиминарни резултати прихватљиве укупне тачности могу се објавити по потреби.

НАЧЕЛО 14 – УСКЛАЂЕНОСТ И УПОРЕДИВОСТ

Европске статистике имају временску и унутрашњу досљедност, те су упоредиве међу регијама и државама; могуће је комбиновање и заједничка употреба сродних података добијених из различитих извора.

ПОКАЗАТЕЉИ

14.1: Статистике имају унутрашњу усклађеност и досљедност (тј. узимају се у обзир аритметички и рачуноводствени идентитети).

14.2: Статистике су упоредиве током прихватљивог временског раздобља.

14.3: Статистике се прикупљају на темељу општих стандарда који се односе на опсег, дефиниције, јединице и класификације у различитим истраживањима и изворима.

14.4: Статистике из различитих извора и различите периодичности упоређују се и усклађују.

14.5: Упоредивост података међу државама у Европском статистичком систему постиже се периодичном размјеном података између Европског статистичког система и других статистичких система. Методолошке студије проводе се у блиској сарадњи између држава чланица и Еуростата.

НАЧЕЛО 15 – ДОСТУПНОСТ И ЈАСНОЋА

Европска статистика представља се на јасан и разумљив начин, објављује се на одговарајући и примјерен начин, а расположива је и доступна на непристраној основи заједно са метаподацима и смјерницама.

ПОКАЗАТЕЉИ

15.1: Статистике и одговарајући метаподаци представљају се и архивирају у облику који омогућава исправно тумачење и смислена поређења.

15.2: За услуге дисеминације користе се модерне информационе и комуникационе технологије, те у случају потребе и традиционална штампана форма.

15.3: Када је то могуће, обављају се анализе по наруџби и о томе се обавјештава јавност.

15.4: Приступ микроподацима омогућава се у сврху истраживања и уређен је посебним правилима или протоколима.

15.5: Метаподаци се документују у складу са стандардизованим системима метаподатака.

15.6: Корисници се обавјештавају о методологији статистичких процеса укључујући употребу административних података.

15.7: Корисници се обавјештавају о квалитету статистичких резултата према критеријумима квалитета европске статистике.

Литература

- Byfuglien, J.M., Kopsch G. (2011), *Adapted Global Assessment of the National Statistical System of Bosnia and Herzegovina*
- Eurostat (2011), *European Statistical System Quality Assurance Framework*, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/quality/documents/QAF_version_1.0_EN.pdf
- Eurostat (2010), *Legal framework for European statistics, The Statistical Law*
- Eurostat (2008), *Summary of good practises identified during the European Statistics Code of Practice peer reviews carried out during 2006-2008*, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/lang-en/ver-1/quality/documents/PRS_ESSGOODPRACTICESJUNE08.pdf
- Eurostat (2001), *Quality Declaration of the European Statistical System*, <http://unstats.un.org/unsd/dnss/docViewer.aspx?docID=221#start>
- Kopsch, G., Šlégrová, H. (2011), *Light Peer Review о примени Кодекса праксе европске статистике у Републици Србији*, <http://webzrs.stat.gov.rs/WebSite/Public/PageView.aspx?pKey=458>
- Laux, R., Norkevičienė, D., Muthmann R. (2007), *Peer review on the implementation of the European Statistics Code of Practice, Republic of Slovenia*
- Statistical Office of the Republic of Slovenia (2006), *Total Quality Management Strategy 2006 – 2008*, http://www.stat.si/eng/metodologija_porocila-kakovost.asp
- Агенција за статистику Босне и Херцеговине (2012), *Имплементација Кодекса праксе европске статистике у Агенцији за статистику Босне и Херцеговине - самопроцјена и будуће активности* (нацрт)
- Републички завод за статистику Републике Србије (2011), *Политика квалитета*, <http://webzrs.stat.gov.rs/WebSite/Public/PageView.aspx?pKey=286>
- Републички завод за статистику Републике Српске (2012), *Правилник о заштити повјерљивих података*
- Републички завод за статистику Републике Српске (2011), *Правилник о објављивању публикација Републичког завода за статистику*
- Републички завод за статистику Републике Српске (2011), *Упутство за израду публикација*
- Републички завод за статистику Републике Српске (2011), *Упутство за исправљање грешака у публикованим издањима*
- Закон о статистици Босне и Херцеговине (2004), *Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 26/04 и 42/04*
- Закон о статистици Републике Српске (2003), *Службени гласник Републике Српске, бр. 85/03*
- Закон о државним службеницима (2008), *Службени гласник Републике Српске, бр. 118/08*
- Закон о измјенама и допунама Закона о државним службеницима (2011), *Службени гласник Републике Српске, бр. 117/11*
- Закон о заштити личних података БиХ (2006), *Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 49/06*
- Закон о измјенама и допунама Закона о заштити личних података (2011), *Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 76/11*